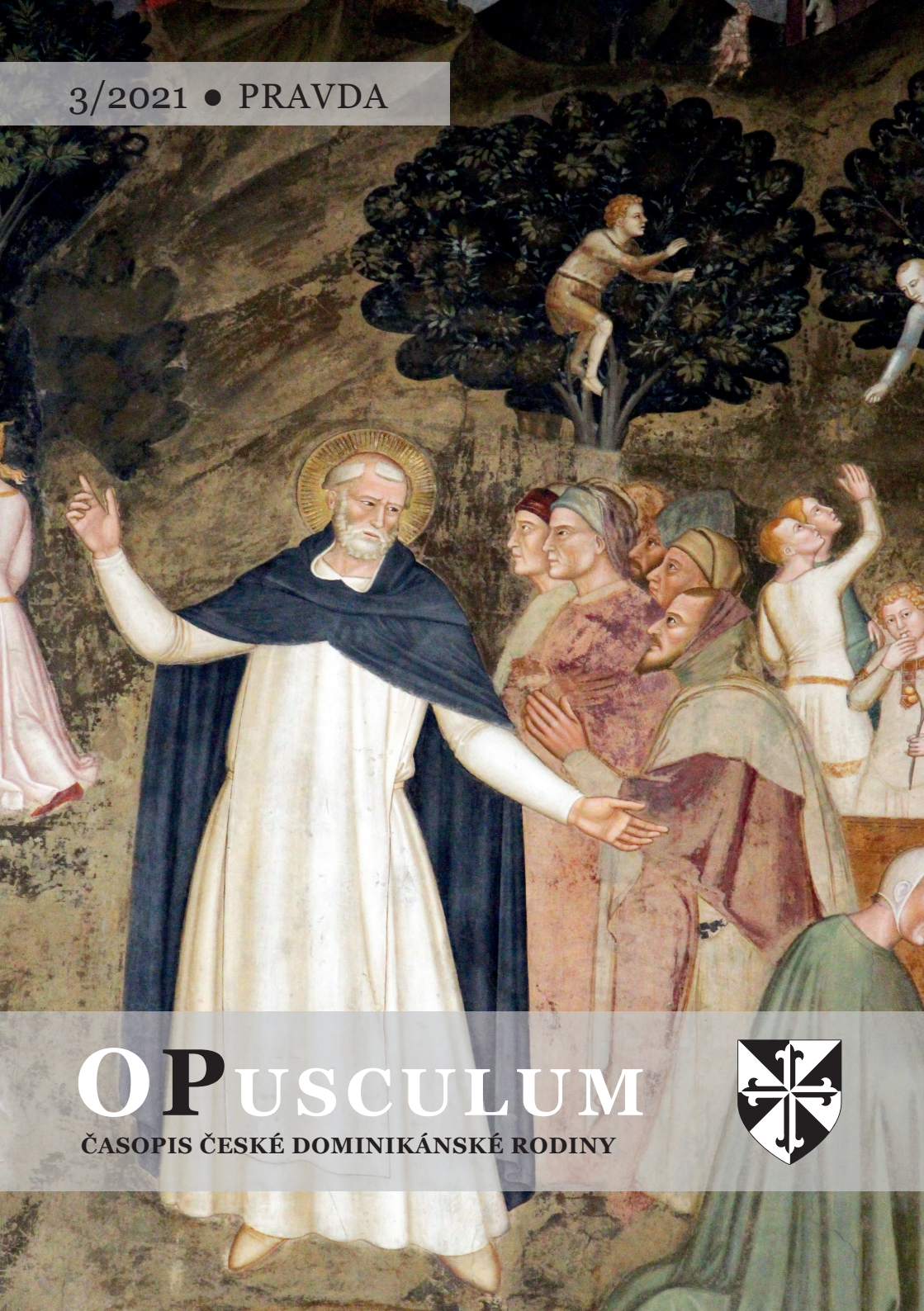

3/2021 • PRAVDA

OPUSCULUM

ČASOPIS ČESKÉ DOMINIKÁNSKÉ RODINY

Obsah

- SM. Guzmanová Valentová OP: Úvodní slovo | **2**
- Fr. Gabriel Malich OP: Letní oázy | **3**
- Stálé studium | **4**
- Nová svatá dominikánka | **4**
- Fr. Pavel Maria Mayer OP: Rajská zahrada dominikánské rodiny | **5**
- Rozloučení ve Střelicích | **6**
- SM. Krista Chládková OP: Vdovy, nebo porodní báby? | **6**
- Provinční kapitula LSSD | **7**
- Zprávy z Kazatelského střediska | **8**
- Pierre Claverie OP – otevřenost pravdě | **8**
- Bojovník pravdy, svatý Dominik | **12**
- Fr. Timothy Radcliffe OP: Umění rozhovoru | **14**
- Hledání pravdy u Tomáše Akvinského | **18**
- Eva Imelda Fuchsová: Pravda v Sumě svatého Tomáše | **20**
- Peter Kreeft: Známe objektivní pravdu? | **23**
- Svatá Markéta z Città di Castello | **25**
- Eva Imelda Fuchsová: Růženec jako hradba proti bludům | **27**
- Pohádka o meluzíně | **29**
- Z nabídky nakladatelství Krystal OP | **30**

Milí přátelé,

Pravé naslouchání od nás vyžaduje, abychom neměli připravené hotové odpovědi, ale s pokorou se nechali proměňovat poznáváním pravdy, která k nám přichází skrze druhého.

máte někdy pocit, že se svět kolem vás „rozbil“? Já někdy ano. Asi je to normální, vždyť Pán Ježíš říká apoštolům, že nepřišel na zem uvést pokoj, ale meč (srov. Mt 10, 34). Zároveň jim však říká: svůj pokoj vám dávám (Jan 14, 27). Jak to rozlousknout?

Skutečně Boží pokoj se nenachází na zemi, ale ve svatých. Protože – stejně jako dokonalé štěstí – dokonalý pokoj existuje pouze v nebeském Jeruzalémě. Zde na zemi je něčím, co všichni hledají. (Už svatý Augustin si toho všiml.) Je něčím, co stejně jako štěstí má spoustu náhražek.

Ve světě plném nepokoje žil už i svatý Dominik – když papež Inocenc III. vyhlásil křížovou výpravu proti albigenským, baroni ze severu toho využili k drancování a vraždění. Dominik byl inspirován k založení svého řádu v rozběsněném světě; řád se zrodil během války, v samém srdci jedné trhliny (albigenské hereze), přímo na „linii zlomu“ ... během křížové výpravy. Dominik však i v takto „rozbitém“ světě slyšel Boží volání: Já jsem cesta, pravda a život (srov. Jan 14, 6).

Jít touto cestou a hájit pravdu už tehdy znamenalo brát na sebe riziko: vždyť horlil pro život žitý v plnosti, pro lásku a v nadšení, život, který opovrhoval jakoukoli opatrností: jen ten se opravdu stane kazatelem, kdo je prostoupen vášní, evangeliem, kdo bere jeho nároky za své a chce je předávat dál. To vše ve jménu pokoje, který ale někdy může znamenat i meč.

Všichni (a troufnu si říct, že dominikáni zvláště) sdílíme s ostatními „rozbitý“ úděl své doby. A sdílet znamená především naslouchat, Bohu a bližním. To pravé naslouchání však od nás

vyžaduje, abychom neměli připravené hotové odpovědi, ale s pokorou se nechali proměňovat poznáváním pravdy, která k nám přichází skrze druhého, skrze dialog a vzájemnou spolupráci při hledání pravdy. V tomto kontextu můžeme říci s Pierrem Claveriem, novodobým „bojovníkem pravdy“: *Nikdo nevládní pravdu, každý ji hledá. ... Nevlastníme Boha. Nevlastníme pravdu a já potřebuji pravdu druhých.*

Když světlo pravdy zapálí lásku v srdci, pak stačí už jen jediný krok k tomu, aby se uskutečnil ideál svatého Dominika: nést světlo nevědomým, mluvit jim o Bohu a vést je k němu a rozlévat lásku a pokoj tam, kde nejvíce chybí. Kde ale ani výhrůžky, ani smrt nemohou Boží pokoj rozbít. To říká Pán apoštolům: nebojte se, já jsem přemohl svět (Jan 16, 33).

SM. Guzmanová Valentová OP

Letní oázy

Jako každý rok, i letos bratři dominikáni zvou všechny mladé, kteří chtějí prohloubit svůj duchovní život a jsou otevření Kristu i společenství, na letní oázy. Oáza je plná nejen duchovního programu, ale těšit se můžete taky na fajn partu, zábavné hry, výlety po okolí, sdílení duchovních i neduchovních zkušeností, na osobní i společnou modlitbu a na pronikání do tajemství Kristova života.

Foto: oaza.info

Letos se chystají tři turnusy pro tři věkové skupiny:

- 1) Oáza minor pro mladé ve věku do cca 14 let – bude od 1. do 8. srpna 2021 v Desné (okres Jablonec nad Nisou);
- 2) Oáza I° pro mladé ve věku cca 14–18 let bude od 8. do 22. srpna 2021 v Olbramkostelu (okres Znojmo);
- 3) Oáza I° pro mladé ve věku cca 18+ bude od 23. července do 7. srpna v Desné (okres Jablonec nad Nisou).

Další podrobnosti, video pozvánku, jakož i možnost přihlásit se najdete na webu oaza.info.

fr. Gabriel Malich OP

Stálé studium

Jarní setkání stálého studia se uskutečnilo v sobotu 17. dubna on-line formou přenosem z barokního refektáře pražského kláštera. Bratr Kliment Mikulka přednášel na téma „Jak se kázalo na Velké Moravě“. Seznámil nás tak s důležitými závěry své nedávno odevzdané doktor-ské práce *Tři starobylé staroslověnské homilie*.

Náčtete QR kód a poslechněte si záznam přednášky.

Nová svatá dominikánka

Foto: Archiv OP

Milí přátelé,
s radostí vám oznamujeme, že papež František 24. dubna 2021 schválil kanonizaci naší sestry Markéty z Città di Castello (Margherita della Metola, 1287–1320).

Životní příběh této nejnovější světice dominikánské rodiny je za srdce beroucí: narodila se slepá, s deformovanou jednou rukou a páteří, s jednou nohou kratší než druhou. Po celé své dětství byla schována v ústraní před zvědavými očima a později opuštěna i svými rodiči. Byla adoptována zbožnou a milující rodinou a stala se dominikánskou terciářkou. Ačkoliv se zdálo, že kvůli svému tělesnému postižení bude ona sama potřebovat, aby jí byly prokazovány skutky tělesného milosrdenství, Markéta tyto skutky sama činila: ošetřovala nemocné, utěšovala umírající, navštěvovala vězně. (Podrobnější životopis najdete v tomto čísle na s. 25.)

Markéta byla slepá, ale viděla dobrotu v lidech; měla každou nohu jinak dlouhou, ale kráčela s ladností, protože věděla, že kráčí pokorně v Boží přítomnosti. Milovala s velkorysým srdcem, i když jako dítě nebyla milovaná. Markéta opravdu byla „zraněný léčitel“. Byla člověkem s postižením, který umožnil lidem, aby se stali lepšími. Byla vskutku nádherným obrazem božské lásky, která proměňuje.

Kéž se za nás svatá Markéta z Città di Castello před Pánem přimlouvá!

Z dopisu magistra řádu fr. Gérarda Francisca Timonera III, OP

Rajská zahrada dominikánské rodiny

U příležitosti jubilejních roků svatého otce Dominika a svaté Zdislavy mohou ohlásit jednu radostnou zprávu z Jablonného. Dokončili jsme obnovu rajské zahrady, kterou můžeme nyní z vícero důvodů nazvat zahradou dominikánské rodiny.

Nachází se uprostřed kláštera svaté Zdislavy, která je patronkou rodin, tedy i dominikánské rodiny, a hlavní patronkou naší provincie. Projekt a realizaci obnovy zajistili naši terciáři ze Všerub – Míra František a Vladka Růžena Falkenauerovi. Tisíceré díky! Posledním krokem k dokončení díla bylo zasazení dvou okrasných stromů – višňi křovitých. Oba stromy symbolizují více jak padesátiletou spolupráci bratří a sester v poutním a farním areálu svaté Zdislavy. Proto jeden strom za sestry symbolicky zasadila sestra Ludmila Havlíková OP a druhý za bratry jsem měl tu čest symbolicky zasadit osobně.

Věřím, že jak stromy porostou, tak bude i pokračovat spolupráce sester, bratří, terciářů a dalších členů naší dominikánské rodiny. Kéž by nám obnovená rajská zahrada připomínala Ráj nebeský, kde nám Pán drží místo.

Přijďte, bratři a sestry, na poutě ke svaté Zdislavě a spočínáte v rajské zahradě dominikánské rodiny. Těšíme se na Vás.

fr. Pavel Maria Mayer OP

Foto: SM. Roberta Ševčíková OP

Rozloučení ve Střelicích

Foto: sestry dominikánky

V sobotu 8. května 2021 odevzdala svou duši Pánu SM. Isabela Irmgarda Rumlová. Zemřela v nemocnici v Ivančicích ve věku 92 let po 70 letech věrné služby Bohu jako sestra dominikánka. Pochovali jsme ji 15. května 2021 na hřbitově ve Střelicích.

Sestra Isabela se narodila v roce 1929 v Hlíně (často s humorem říkávala, že se narodila na hlíně), ale záhy se s rodinou přestěhovali do Dolních Bučic u Čáslavi, kde vyrůstala. Pocházela ze smíšeného manželství, a protože maminka byla německé národnosti, musel bratr sestry Isabely narukovat do německé armády a padl během druhé světové války. Dospívající Irmgarda byla s maminkou pro svůj původ několik měsíců po válce vězněna a nasazena na těžké práce. K sestrám dominikánkám vstoupila v kritickém roce 1950 a ještě téhož roku začala působit ve Střelicích, kde více než 30 let pečovala o fyzicky i mentálně postižené děti. Poté strávila několik let v Litoměřicích a následně téměř 30 let v Praze. V roce 2018 byla kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu asignována do Střelic.

Vzpomínáme na Vás a vy prosíme pamatujte na nás!
R. I. P.

sestry dominikánky

Načtete QR kód a připomeňte si příběh sestry Isabely (publikován v OPusculu v srpnu 2019).

Vdovy, nebo porodní báby?

Zajímavá otázka pro kongregační dominikánky, které před kratším či delším časem vstoupily do druhého padesátiletí svého života a ve dnech 9.–11. dubna 2021 usedly jednotlivě nebo po skupinkách ke 117 počítačům roztroušeným po celé Evropě. K zamyšlení je vyprovokovala skutečná porodní bába, sr. Monika Hüppi OP ze Švýcarska. Vycházela přitom ze setkání Marie Magdaleny se zmrtvýchvstalým Ježíšem (Jan 20, 11–18).

Magdalena u hrobu zprvu připomíná vdovu – pláče nad něčím, co bylo. Aspoň znovunalezením mrtvého Ježíšova těla chce zůstat spojená s krás-

nou minulostí. Naštěstí se nenechala svým žalem uvěznit zcela. Je schopna podívat se jiným směrem, vnímat, že se jí někdo ptá „ženo, proč pláčeš?“, a o své bolesti mluvit. Díky tomu slyší svoje jméno a zjistí, že život už není, co býval, a že Ten, který tvoří vše nové a který je jí nyní blízko jinak než dřív, otevírá před ní nové cesty, nové pole působnosti. A Magdalena běží, aby radostnou zvěstí o „Bohu s námi“ dala novou naději, nový život těm, kdo zatím ještě pláčou...

Druhá mluvčí, mezinárodní koordinátorka Dominican Sisters International Margaret Mayce OP, vlídným a jasným způsobem propojila osobní situaci naší věkové skupiny se situací kongregací v Evropě. Ani jako kongregacím nám moc nepomůže snaha zadržovat, co bylo (Jan 20, 17), ale v naslouchání Ježíšovu hlasu třeba rozpoznáme, jakým směrem nás posílá. Vzhledem k velikosti (či spíše k zmenšování) evropských kongregací je na místě zvažovat např. těsnější formy spolupráce.

Bylo moc milé vidět přes monitor tváře sester, se kterými se už čtvrt století tu a tam setkáváme, se kterými na různých místech, ale ve stejném čase vypráváme, moudříme... Podobně jako studenti při on-line výuce jsme přednáškám věnovaly jen část pozornosti, protože druhou část si vyžádaly krátké zprávy vyměňované s kamarádkami přítomnými na jiných uzlech téže sítě. Zanedlouho budou mít podobné setkání (samozřejmě na jiné téma) dominikánky, které po světě neputují ještě tak dlouho jako my. Moc jim přeju, aby jim bylo v partě Dominican Sisters Europe stejně dobře.

SM. Krista Chládková OP

Provinční kapitula LSSD

Ve dnech 24.–28. září 2021 se bude v klášteře dominikánů v Praze konat provinční kapitula laiků, jíž jsou podle směrnic povinni účastnit se všichni představení místních sdružení, případně jejich zástupci. Doufejme, že epidemická situace dovolí znovu zažít krásnou atmosféru slavení kapituly.

Přípravné skupiny zřízené radou provinčního moderátora dokončují redakci pracovních dokumentů kapituly. Představení je obdrží spolu s oficiální pozvánkou a koncem června budou také zveřejněny na našem webu laici.op.cz.

Prosím o modlitby za zdárné a plodné jednání provinční kapituly, aby dopomohlo k růstu, rozvoji a rozkvětu dominikánského laikátu v naší provincii.

Váš František, provinční moderátor LSSD

Zprávy z Kazatelského střediska

Poutí dominikánské mládeže ke svaté Zdislavě se uskuteční ve dnech 4. až 6. června 2021 v Jablonném v Podještědí. Více info na fb – dominikánská mládež | hyacint@op.cz | guzmana@dominikanka.cz.

Letní misie se budou konat ve dnech 17.–25. července 2021 v Čelákovících.

Setkání dominikánské rodiny se plánuje na neděli 3. října 2021 v Uherském Brodě; s dopolední mší svatou pod širým nebem a odpoledním setkáním s magistrem řádu fr. Gérardem Franciscem Timonerem III, OP. Rovněž na tento víkend připravujeme setkání dominikánské mládeže v Uherském Brodě.

Pierre Claverie OP – otevřenost pravdě

V nakladatelství Krystal OP vyšla minulý měsíc kniha věnovaná osobnosti Pierra Claverieho OP (1938–1996; 2018 blahořečen), biskupa v alžírském Oranu, který zasvětil svůj život Alžírsku a Alžířanům. Svoji službu odmítl opustit navzdory hrozícímu nebezpečí smrti a také ji svou smrtí zpečetil, když zemřel rukou atentátníků. Mnoho lidí našlo v Pierrovi oddaného přítele, mnoho lidí uchvátil svojí vnitřní opravdovostí a bezprostředností, zájmem o druhé, obětavostí, mnoha lidem pomohl nalézt či upevnit víru, mnohé inspiroval k hledání a hlásání pravdy, k službě dialogu. Zeptali jsme se překladatelky knihy paní Marcely Koupilové a fr. Benedikta Mohelníka OP, jak je setkání s Claveriem, s jeho příběhem a myšlenkami, obohatilo.

Touha poznat druhého, otevřenost a věrnost pravdě, odvaha k dialogu. To všechno můžeme na Claveriem obdivovat. Co jako první napadne vás, když slyšíte jméno Claverie?

MK: Přítel. Přítel Boží. A teď už i můj. A pak statečnost – jedna věc je hlásat, že křesťan má být otevřený pro druhého člověka v jeho jinakosti, že ho nemá soudit, ale má mu naslouchat a v jeho životním příběhu hledat Boha; a druhá věc je žít to tváří v tvář nevinným obětem teroristických útoků, které v Alžírsku cílily na křesťany (Claverie některé oběti znal osobně) s vědomím, že tímto postojem riskujete život.

BM: Se jménem Pierra Claverieho se mi spojuje obraz otevřených očí. Jeho životní příběh by se nemohl rozvinout tak, jak se to nakonec stalo, kdyby se mladý Pierre nezačal pořádně dívat kolem sebe. Čím dál víc si přitom uvědomoval, že to, co uvidí, nebude vždycky lichotivé. Byl si naopak vědom, že před ním budou vystávat naléhavé a složité otázky. Přesto se nezalekl, díval se, snažil se pochopit, hledal odpovědi.

Klíčovou roli v Claverieho životě hrálo přátelství. Co se od něj můžeme o opravdovém přátelství naučit? Co k němu patří, z čeho vyrůstá?

MK: Myslím, že právě proto, že byl přítel Boží, že jeho vztah k Bohu byl tak živý, svěží a vášnivý, mohl být přítelem tolika lidí. Jako by se jeho srdce tím, že ho sám odevzdával Bohu, rozšiřovalo a jeho schopnost nabízet opravdové přátelství všem kolem sebe rostla. Jeho přátelství bylo ryzí a nedělalo rozdíly mezi lidmi, rozdával ho všem, kdo o něj měli zájem, ať už to byli křesťané, nebo muslimové. (Na Claverieho pohřbu jedna mladá muslimka ve svém projevu na rozloučenou řekla, že je muslimská dcera Pierra Claverieho...)

BM: Přátelství hrálo v životě a působení Pierra Claverieho skutečně zásadní úlohu. Stavěl ho na naslouchání, během kterého se snažil druhému porozumět. Velmi mu vždy záleželo, aby ten druhý mohl říct všechno, co považuje za důležité. Přátelství ho vedlo k tomu, že chtěl umět mluvit řečí srozumitelnou pro jeho protějšek. Právě proto se až v dospělosti dokonale naučil arabsky. Nebyl to nějaký strategický tah. Byl to výraz skutečného zájmu, opravdového ocenění kulturních a duchovních hodnot Alžířanů a islámského náboženství. Vždy mu také záleželo na pravdě. Nestál o nějaké smířlivé řeči, které by vytvářely pouze iluzi přátelských vztahů. Od druhých pravdu očekával a sám ji také otevřeně říkal. S úctou ke druhému, která zahrnovala,

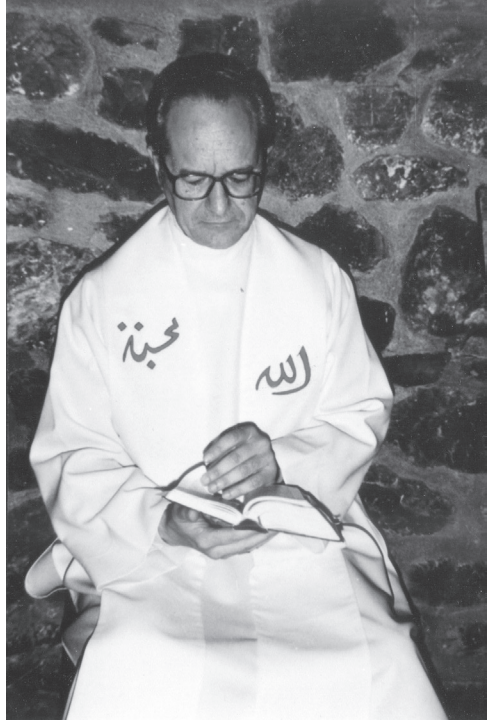

Foto: Archiv OP

že druhý si zaslouží slyšet, co si skutečně myslím, znát, jaké jsou mé skutečné pozice. Na takové otevřenosti vůči pravdě je možné stavět opravdové přátelství a vést plodný dialog.

Claverieho život lze ve zkratce popsat slovy „ustříc setkání s druhým“, která najdeme v podtitulu českého vydání knihy. Tato slova by také měla charakterizovat naše kázání, hlásání evangelia. V čem nám může být pro naše kázání Claverie příkladem?

MK: Svým přátelským, přijímajícím „přednastavením“ na druhého a na jeho jinakost. Všimám si, jak dnes i sebemenší rozdílnoť pozic hned vyvolává ostré reakce. A technologie a sociální síť nám umožňují hned, jak se nám něco nelíbí – protože to neodpovídá mému přesvědčení a mé „pravdě“ –, vypustit do světa „hejty“, které bychom jejich adresátům nikdy neřekli do očí... Jakmile ale k druhému přistupuji s jakousi zvědavostí – jaký je jeho příběh?, hned od počátku získává rozhovor, vztah zásadně jinou kvalitu.

A pak radostí. Z životopisu pochopíte, že přes všechny bolestné ztráty, kterých zažil mnoho (narodil se ve francouzském Alžírsku, které jeho rodina musela po osamostatnění Alžírska opustit; přibývalo islamistických útoků na křesťany v místech, kde působil...), byl Claverie člověk radosti, která pramenila z jeho napojení na Boha.

BM: Trpělivostí. Pierre Claverie se na nikoho neobracel s tím, že by ho chtěl „obrátit“. Samozřejmě že toužil po tom, aby každý člověk uvěřil v Ježíše Krista. Sám Pierre o něm chtěl především svědčit. Byl si dobře vědom, že víra je dar, který sice Bůh nabízí každému člověku, ale způsob a čas jeho přijetí nezávisí na tom, jak někoho svým kázáním obrátíme. Srdce člověka může obrátit jen Bůh sám. Ze strany kazatele to vyžaduje snad až bezmeznou trpělivost, protože vlastně nikdy neví, jestli jeho svědectví a kázání přinese nějaké plody. A přesto má vždy svědčit o Kristu a využít každou příležitost ke kázání Ježíšova evangelia.

Podle Claverieho by církve měla být přítomná na „liniích zlomu, na kterých je lidstvo křížováno“. Kde jsou dnes podle vás tyto „linie zlomu“ a jak by měla vypadat služba církve v těchto oblastech?

MK: To je pro mě hodně těžká otázka. Vidím jich kolem sebe mnoho – linie, kde se sráží demokracie s rozpínající se totalitou východních zemí, linie podobné té, na které sloužil Claverie, tedy místa, kde se zabíjí kvůli náboženství... až k liniím, kterých se přímo můžu dotknout, jako je např. ta, která mě dělí od známého ze sousední obce, který by se s muslimy nepáral. Vů-

bec se necítím povoláná říkat, jak by na těchto liniích měla církev sloužit. Ale protože už jsem nadobro ovlivněná Claveriem, jsem přesvědčená, že na všech liniích zlomu, na které nás Bůh postaví, bychom měli stát se srdcem odvážně otevřeným pro všechny, které nám Bůh posílá do cesty.

BM: Takové linie zlomu jsou všude, kde nějaký člověk trpí. Nemusíme vůbec chodit daleko. Mnoho lidí kolem nás trpí tím, že se dostávají do situací, které je srážejí k zemi, a oni nevědí, jak z toho ven. Mám na mysli lidi, které nějak život semele, když ztratí práci, ztroskotá jim vztah, ztratí zdraví, někde tvrdě narazí. A znovu se postavit na nohy pak přesahuje jejich síly.

Liniemi zlomu jsou také složité otázky dnešní doby, ve kterých dochází k promíchávání autentických tužeb s řadou pochybných postojů a požadavků. Církev nemůže stát stranou jako ta, která má hotové odpovědi. Nic také nezmůžeme ani útokem, ani útekem. Církev by měla mít odvahu o těchto otázkách mluvit i s lidmi, mezi jejichž názory jsou i takové, které církev nemůže přijmout.

Jak by měla vypadat konkrétní služba církve na těchto liniích, nevím. Je však jisté, že taková služba začíná už tím, že je církev na těchto liniích prostě přítomná, což může znamenat opravdový zájem o situace a podmínky lidí někde na okraji anebo spontánní pomoc jednotlivým lidem, kteří nám zrovna „přijdou do cesty“.

Foto: Archiv OP

Bojovník pravdy, svatý Dominik

Foto: Archiv OP

Svatého Dominika vidíme v prvé řadě jako muže modlitby a zájmu o bližní, zájmu o spásu jejich duší. Víme o něm, že s velkou vytrvalostí a horlivostí čerpal z pramene Písma svatého. Až se zdálo, že jej nic neunaví, vždyť téměř bez spánku probděl při studiu celé noci. A takto poznanou pravdu, kterou vnímal ušima, uchovával hluboko v paměti. Jeho život zrcadlil život Krista, a nás, jeho pokračovatele, vyzývá: Napodobujte mě, jako já napodobuji Krista – cestu, pravdu a život (srov. 1 Kor 4, 16; Jan 14, 6).

Podobně jako Kristus i Dominik žil v „rozbitém“ světě – když papež Inocenc III. vyhlásil křížovou výpravu proti albígenským, baroni ze severu toho využili k drancování a vraždění. Dominika to roztrpčilo. Záhy došel k přesvědčení, že nejlepší zbraní proti šíření této hereze je příklad života žitého v následování Ježíše, život žitý v chudobě a bratrství. Tyto roky byly pro něj časem zkoušek, nepochopení, potažmo nebezpečí: hájit pravdu už tehdy znamenalo brát na sebe riziko. „Ještě nejsem hoden slávy mučedníků; ještě jsem si tuto smrt nezasloužil,“ říkal těm, kdo ho chtěli zabít. Každé jeho slovo bylo sledováno s podezřívavostí, mluvil tedy svým životem.

Tyto chvíle krizí, zkoušek a rizika byly pro Dominika jedinečnou příležitostí, jak zakusit Boží přítomnost a najít – s Ježíšem a skrze Ježíše – chuť žít a milovat ještě intenzivněji, jako vnitřní nutnost, která se prosazuje a nasazuje za spásu duší. Modlete se bez ustání... (srov. 1 Sol 5, 17).

Soucítí s druhými a skutečně sdílel jejich utrpení a neštěstí. V tomto kontextu, který je i dnes dost aktuální, to můžeme vyjádřit slovy: Dominik byl především člověkem milosrdenství a soucitu a neúnavně se s druhými lidmi dělil o milost pravdy (*misericordia veritatis*), která mu byla dána. Snažil se ukazovat světu pravdivost nauky, pravdivost chudoby, pravdivost pokory, pravdivost lásky. Žil pravdu „praktickou“, totiž upřímnost a přímocharost v řeči a ve společenských vztazích. Nejprve zaujalo mysl posluchačů jeho skvělé a jasné poučování, potom přitahovaly srdce jeho čistota a ryzost.

Dominikovi se podařilo vytvořit jednotu slova a činu, uvést hlásání pravdy a život podle pravdy do souladu.

Dá se říct, že naše řehole se zrodila z této lásky k pravdě a z přesvědčení, že muži a ženy jsou schopní pravdu poznat. Od počátku byli bratři inspirováni inovativní odvahou svatého Dominika, který je povzbuzoval, aby byli užiteční duším skrze intelektuální soucit, a to tak, že se s nimi dělí o *miser cordia veritatis*, milost pravdy. Jordán Saský říká, že Dominik měl schopnost nahlédnout do skrytého jádra mnohých těžkých otázek jeho doby „díky pokorné inteligenci srdce“ (*Libellus* 7). Díky pokorné inteligenci, skrze kterou si byl vědom, že jeho poznání je omezené: pravdu nikdy nemůžeme vlastnit, Pravda vlastní nás a vede nás k tomu, abychom ji objevovali ještě hlouběji.

Rovněž se dá říct, že založení řádu bylo pro Dominika spíše výsledkem rozumových úvah, vedených hlubokou vírou v Boží prozívatelnost, než prudkým vzplanutím citů duše zapálené láskou k Bohu. Dominik za pravdu bojoval, a zde nestačilo jen srdce: bylo třeba pěstovat především rozum, který by byl schopen proniknout k pravdě a podávat ji druhým. V tom, že si rád od počátku zvolil za své heslo *Veritas*, se podivuhodně odráží duše svatého Dominika, který chtěl, aby jeho synové o pravdě rozjímali a pravdu hájili. Byl si velmi dobře vědom, že jen pravda nás může osvobodit, že jen láska k pravdě je schopna dát nám náležité životní směřování a uchránit nás sejít z cesty.

A z této lásky k pravdě vyrůstá náš dominikánský duchovní život, život založený na solidních teologických základech, kde vůle je vedena rozumem osvíceným vírou. Pokud by totiž studium pravdy nebylo zavlažováno modlitbou, zůstalo by suché. Svatý Dominik si byl dobře vědom, že jen člověk poznání a modlitby může být zároveň velkým apoštolem. A protože zamýšlel církvi dát apoštolů hořící láskou ke Kristu, bylo třeba vychovávat muže poznání a modlitby. Proto přejímá a zavádí chórovou modlitbu, při níž má dominikán do svého nitra asimilovat pravdy získané studiem. Studium má být podkladem hluboké modlitby a modlitba má vyústit v apoštolát, který zase z náplně rozjímavé modlitby vychází. To je celá myšlenka svatého Dominika.

Podobně jako Dominik i my dnes žijeme v „rozbitém“ světě. Cítíme nepokoj našich časů, zvláště nepokoj týkající se naší způsobilosti pro pravdu, vidíme mnohé ponížení lidského života, ale přesto (nebo spíš právě proto!): přinášíme do světa důvěru a radost evangelia spolu s jeho požadavkem spravedlnosti a pokoje a pomáhejme přinášet víru uvěřitelnou v našich dnech. Tímto způsobem pak budeme sloužit onomu Dominikovu *miser cordia veritatis*.

red.

Umění rozhovoru

Přednáška Timothyho Radcliffea na setkání Young Sisters OP¹

Co znamená hledat pravdu v době dezinformací? Dezinformace zde byly od nepaměti. Jen pomysleme na staré křesťanské zprávy o novém náboženství – islámu –, které do něj promítly všechny naše fantazie o tajemném východě.

Nicméně nikdy nebyly dezinformace tak všudypřítomné a pustošivé jako nyní. Podkopávají náš běžný život. Hnutí proti očkování představuje podivné spiknutí vlád, aby nás kontrolovaly. Podivuhodná konspirační teorie QAnon zaplavuje celé USA a stává se populární dokonce i v Evropě. Tato teorie tvrdí, že svět je řízen tajnou elitou kleptomaničkových pedofilů, že Michelle Obama je ve skutečnosti chlap. Trump odmítl popřít, že bojuje proti této globální konspiraci. Dezinformace vedou přímo k násilí. Dnes ráno jsem dostal e-mail od jistého generála Flynna, který popírá volbu Mr. Bidena prezidentem. V nadpisu stojí: „Nacházíme se v boji mezi dobrem a zlem. Nastal čas boje Bohabojných Američanů“.

Dezinformace tedy nevedou jen k propagaci nepravdy. Rozvrací společnost a vyvolávají násilí. Tyto příklady jsou z Ameriky, ale podobné dezinformace se šíří i po Evropě. Rozšiřování dezinformací je aktivně podporováno cizími vládami, zvláště Ruskem, s cílem podkopat západní demokracii. Ve Francii, národě rozumu, je hnutí proti očkování nejsilnější. Dezinformace se dostaly dokonce i do života církve. Vzpomeňme na arcibiskupa Viganò a jeho mimořádné odsouzení papeže Františka, které je plné bizarních výmyslů.

A tak my, dominikáni, s naším heslem *Veritas*, máme poslání. Hlásání pravdy v době dezinformací není pouze o přesných, ověřitelných vyjádřeních. Pointa spočívá v hlásání pravdy takovým způsobem, aby překonala sociální roztříštěnost a násilí. Jak toho dosáhnout?

Malovat obraz

Chci vám nabídnout příměr, který mi připadá trefný. Pokud se vám bude zdát úplně pomatený, vytraťte se a dejte si šálek kávy.

Když jsem byl ještě mladým bratrem na studiích, spřátelil jsem se s Dicconem Swanem – malířem portrétů. Často mne maloval, jeden takový portrét visí na chodbě magistrů² na Santa Sabině. Bohužel, je to ten nejhorší, který kdy namaloval! Možná je tento portrét usazen do příliš vážné

Timothy Radcliffe OP. Foto: op.org

atmosféry. Dobrý portrét přináší na světlo skutečnou pravdu dané osoby. A to víc než mnohé fotografie, odhaluje, kdo skutečně jste. Proto je opravdu napínavé nechat si namalovat portrét. Winston Churchill přímo nesnášel vlastní portrét namalovaný Grahamem Sutherlandem. Říkal, že na tom obraze vypadá jako debil a jeho žena ten obraz pak zničila. Možná odhaloval příliš mnoho. Proces malování portrétu může poodhalit, jak hledat pravdu v době dezinformací.

Když jsem Dicconovi seděl jako figurant, vždy nastaly dva celkem výrazné momenty. Spoustu času jsme strávili povídáním při nějaké té skleničce vína, smáli jsme se, bavili jsme se. Možná že nejlepší portréty vznikají právě na základě těchto přátelských setkání. Konverzace byla součástí procesu, kterým hledal, jak zachytit podstatu kresleného subjektu. Mohl nakreslit můj obličej pouze tehdy, když jsme spolu byli tváří v tvář.

Rozhovor se ještě zpestřil, když Diccon začal malovat! Se štětcem v ruce se ke mně přiblížil a upřeně se zadíval na nějakou část mého těla, například na můj nos nebo ucho. Díval se opravdu zblízka a pokusil se zachytit skutečný tvar. V tu chvíli se na mne díval velice věcně, nevzrušeně. Před chvílí jsme byli v kontaktu jako dva subjekty konverzace, nyní jsem se musel stát objektem důkladného prohlížení. Pak jsme znovu hovořili a znovu jsem se stal subjektem. Vystupoval jsem chvíli jako subjekt, chvíli jako objekt, jed-

nou osloven, podruhé viděn. Moje různé tváře se zde objevovaly proto, že tvář bývá vnímána jako „duše těla“,³ jak říká Wittgenstein.

Naše úsilí o pravdu vyžaduje oba rozměry, objektivní i sdílený subjektivní. Jsou to dvě křídla, kterými stoupáme vzhůru. Někdo je lepší v jednom, jiný zase v druhém. A proto hledáme pravdu společně, jako společenství, ne jako osamělí jedinci. Nikdo nemá všechny tyto dovednosti najednou, v plnosti.

Pořádně to prozkoumej

Začněme oním intenzívním pozorováním mého nosu či ucha. Nemusíte to dělat reálně! Hledání pravdy neustále vyžaduje otázku: Je však to, co říkáš, pravda? Jaký je objektivní význam pasáže z Písma, kterou právě cituji? Co to skutečně znamená v hebrejštině nebo řečtině? Nikoli co *já chci*, aby to znamenalo.

Pracuji s úžasnou skupinou, která se snaží o rovné postavení žen v církvi. Když cituji list Galaťanům: „není už rozdíl... mezi mužem a ženou“ (Gal 3, 28), ptám se: Co tím Pavel myslel? Co osvětluje jinými výroky o mužích a ženách? Co se dočteme v řečtině?

Foto: Arhív OP (Amicicum)

Pravdivost vyžaduje pokoru tváří v tvář Slovu Božimu. Jak říká Lukáš na začátku svého evangelia, jsme „služebníci Boží.“ Dlužíme Písmu to, co svatý Pavel v listě Římanům nazývá „poslušnost víry“. Nejsme Mistři Slova. Měli bychom se textu věnovat s pečlivou pozorností, zvláště v případech, kdy s něčím nesouhlasíme. V žádném případě nesmíme Slovo Boží zneužít. Znamenalo by to, že si ze Slova Božího činíme sluhu.

Když kážu, moje pozornost se výrazně zvýší, kdy něco protičeí mým domněnkám. Buď mne to zdvihne ze židle nebo mi to je aspoň nepříjemné. Co Ježíš míní oním „jestliže tě svádí oko,

vyloupni je“? Proč zde není více jednookých křesťanů? Bible si přece nevážíme proto, že v ní Bůh říká věci, které se nám líbí.

Pravdivost vyžaduje, abychom čelili drsné odlišnosti textu, který je napsaný cizím jazykem a pro svět, ve kterém jsme nikdy nežili. Slovo, kterému nerozumíme, se stává odhodláním, může zrodit perlu v ústřici. Zápasíme se Slovem Božím jako Jákob zápasil s Bohem a zraněný pak odkulhal. V jistém smyslu je každá dobrá přednáška výsledkem nějaké prohry. Protože Slovo Boží nevyjadřuje to, co očekáváme nebo chceme, ale mnohem víc, než si dokážeme představit. James Alison napsal na toto téma úžasnou knihu *The Joy of being Wrong* (Radovat se z vlastního chybování).

Nejsem skutečný biblista, proto potřebuji akademiky, kteří jsou pokornými experty. Jestliže má náš řád hledat pravdu, musíme utrácet peníze na formaci vlastních odborníků, dát jim čas na studia a nevolit je za syndiky, převory či převorky. V některých provinciích je celkem jisté, že jakmile bratr úspěšně dokončí doktorandská studia, bude jmenován farářem. To dokáže člověka pořádně naštvat.

Když jsem v únoru strávil měsíc na biblických studiích v École, spřátelil jsem se tam s polským dominikánem, biblistou, který na institutu učil, otcem Łukaszem Popkem. Plynule čte v hebrejštině, řečtině, syrštině a latině a mnoha dalších moderních jazycích. Na rozdíl ode mne je velice odhodlaný biblista. Kdykoli píše přednášku, jako třeba tuto, vždycky mu ji ukáží a pozorně naslouchám, co mi k tomu řekne. Často mi opakuje: „Bůh je v detailu. Dokonce i v každém písmenku.“ K hledání pravdy patří také oprašování, opečovávání našich učenců, ať už pracují s Písmem nebo studují fundamentální teologii, archeologii či jakoukoli jinou vědu. Když jsem se ptal Simona Tugwella, co potřebujeme pro Historický institut, odpověděl mi: „Lidi, kteří umí dobře číst latinsky.“ A jednou mi řekl: „Dnes jsem dokončil psaní poznámky pod čarou. Měla 120 stránek!“

Toto je objektivita, drsný aspekt nočního studování. To je Diccon, když si tak pozorně prohlíží můj nos!

Pokračování příště

Přeložila SM. Bernadeta Prášková OP

Pozn.

¹ Setkání se konalo ve dnech 8.–10. ledna 2021 v Madridu, zprávu o něm jsme přinesli v letošním lednovém *OPusculus*.

² Chodba v konventě v Římě na Santa Sabině, kde visí portréty všech magistrů řádů, nástupců svatého Dominika, jde zde o vyjádření kontinuity řádu (pozn. překl.).

³ *Culture and Value*, revidovaná edice, John Wiley a synové, Hoboken, NJ 1998, s. 23.

Hledání pravdy u Tomáše Akvinského

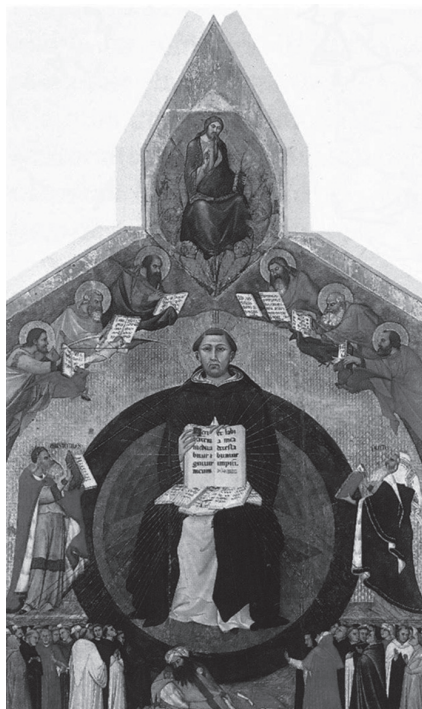

Foto: Wikimedia Commons

V Tomášových polemických spisech se projevuje jak vášnivá hádavost účastníka teologických sporů své doby, tak jízlivé formulace, nicméně jeho základní přístup je jiný – je to přístup hledače pravdy, vyhlížejícího a respektujícího své spolu-hledače. Středověké univerzitní disputace zůstávají ryzím dialogem i v tvrdosti diskuse. Do této tradice Tomáš vstoupil a tuto tradici rozvinul. Celé stránky textu věnuje představení argumentů protivníka a formuluje je tak, že není patrné, že je odmítá; nikde nenaznačuje jejich slabost ani je ironicky nepřehání. Protivník se dostává skutečně ke slovu, a sice v Tomášově formulaci, která jim někdy dává ještě větší jasnost a přesvědčivost, než původně měly. Duch disputace je duchem hádky, a přece ještě rozpravy. Je to rozhovor nejen ve smyslu sdělování, ale ve smyslu

společného nacházení a vyjasňování pravdy, společné rozpravy partnerů, kteří nejsou téhož názoru. Tak tomu je i v tradici Aristotela, který se jeví méně dialogický, ale pro něhož je také samozřejmým požadavkem, že ten, kdo chce najít pravdu, musí zvážit mínění těch, kdo soudí jinak. Disputace je už ve 12. století uměním, *disputatio legitima* má svá pravidla, jejichž dodržování ovšem také může zdegenerovat ve formalistické postupy. Tomáš sám musí zápasit s touto přebujelostí formy a hromaděním zbytečných otázek, argumentů a článků, jak přiznává v úvodu k Sumě teologické.

Podstata disputace spočívá na prvním místě v uznání, že na nalézání pravdy nestačí síly jedince, je nutné společné úsilí mnohých – dokonce i učitel potřebuje žáky (což věděl už Sókratés). Rozhovor není jen společným mluvením, ale v první řadě společným nasloucháním – je třeba přesně porozumět, jak to můj partner míní; proto v pravé disputaci nelze odpoví-

dat bezprostředně, nejprve je třeba protivníkův názor formulovat vlastními slovy a ujistit se, že ho chápu správně (co by asi zůstalo z dnešní veřejné diskuse, kdyby se dbalo tohoto pravidla?). Tak se ujišťuje už Sókratés ve *Faidónovi*: „Zdalipak je, Simmio a Kebéte, toto, co máme zkoumat, či něco jiného? Oba souhlasili, že to je to.“ V první fázi se pozornost nezaměřuje na slabost protivníkových argumentů, ale na hlubší pochopení věci. Je třeba naslouchat, abychom porozuměli protivníkovým argumentům v jejich plné síle. Je potřeba odhalit, co je na nich pravdivého a správného, a u toho správného, jakkoli by to bylo minimální, musí začít diskuze. Tak Tomáš v *Sumě* proti pohanům lituje, že mu není v jednotlivostech známo, co o tom „mohamedáni a pohané“ přesně učí.

Étos dialogu žije z respektu k druhému, z vděčnosti za partnera v disputaci, za přínos, jímž k poznání přispívá dokonce i jeho omyl. Tomáš soudí, že Aristotelés a Averroes, když se vzdor správnému východisku v dané otázce minuli s podstatou věci, museli jakožto osvícení vznešení duchové sami trpět nedosažením pravého poznání.

Disputace však neznamená druhému pouze naslouchat, ale také skutečně k druhému mluvit – vzájemné odporování je nejlepší cestou k tomu, aby se zjevila pravda. Tvrdost argumentace není bezohledností, je prodchnuta respektem k druhému jako spolu-subjektu v nalézání pravdy: Druhému je přiznáno právo kriticky zkoumat můj argument, nakolik je a není pravdivý. Předpokládá se ovšem disputace mezi těmi, kdo chtějí *scire, non sciri* – znát, nikoli být známi.

Jak již bylo řečeno, jde o ideál diskuse, který je v praxi vystaven různým deformacím. A zdá se, že nejde jen o změnu stylu disputace, ale o změnu stylu církve: jak jinak vypadá církev, jejíž autority jsou zvyklé vystavit se otázkám a námitkám a musí zdůvodnit své stanovisko, a církev, která jen předkládá správné odpovědi! Skutečný dialog, nikoli jen zdvořilostní povinný nácvik, je ovšem možný právě mezi těmi, kdo jsou zvyklí hájit svou víru, nikoli ji jen předkládat k souhlasu.

Poctivý dialog vyžaduje zmíněnou tvrdost disputace při zachování vzájemného respektu. Tak také formuluje jeden autor Tomášův přístup: „Když je konfrontován s pozicí, která jeho vlastní pozici protičeří, snaží se nad ní zvítězit. Ale snaží se zvítězit nejprve tím, že ji pochopí, a když ji pochopí, otevře se sám možnosti, že bude muset uchopit svou vlastní pozici novým způsobem.“

Z předmluvy Jaroslava Vokouna k Rozpravě s řeckými teology Tomáše Akvinského, Krystal OP 2010. Redakčně upraveno, kráceno.

Co je pravda? (Jan 18, 38)

Pravda v Sumě svatého Tomáše

Foto: Flickr, Lawrence OP (CC BY-NC 2.0)

Pilátova otázka není pouhý alibismus. Klade si ji i svatý Tomáš a odpověď není vůbec samozřejmá. Co nás prvního napadne, když se řekne „pravda“?

To, co opravdu je (jazykem metafyziků: každé jsoucno je pravdivé).

Shoda poznání se skutečností (tedy jakási kvalita poznávací mohutnosti).

Už tyto dva pokusy definovat pravdu jsou od sebe dost vzdáleny. Když k tomu přiřadíme výrok Pána Ježíše, že právě On je *cesta, pravda a život* (Jan 14, 6), zmatek ještě vzroste.

Kde tedy hledat pravdu, kterou máme žít a hlásat? Ve věcech? V rozumu? V Bohu?

Na tyto otázky se pokouší odpovědět Tomáš v Teologické sumě I, q. 16, poté, co pojednal o Boží esenci a o Boží činnosti. K Boží činnosti patří Boží poznání a otázka o pravdě je součástí tohoto tématu.

Ať ale začneme jakoukoli otázkou o pravdě, narazíme na počáteční problém – o čem se to vlastně bavíme? Co je to pravda? Jestliže pravdivé je všechno, co je, proč vůbec zavádíme pro tutéž věc (*jsoucno*) nový pojem? Jinými slovy, je *pravda a jsoucno* zaměnitelné, konvertibilní (čl. 3)? Vždyť přece nově označujeme to, co potřebujeme blíže specifikovat, vyčlenit, roztrždit. Tady ale nic nevyčleníme, protože *pravdivé* je všechno, *co je*. Víme ale, že na tutéž věc se můžeme dívat z různých zorných úhlů. Řekneme-li „jsoucno“, máme na mysli aspekt bytí. Řekneme-li „pravdivé“, znamená to, že to má jakýsi vztah k rozumu.¹

Ale k jakému rozumu? (viz čl. 1): Buď k rozumu, ve kterém už je předem idea této věci. Pravdivá je ta věc, která odpovídá ideji v mysli jejího tvůrce.² Nebo k rozumu, který naopak tuto věc teprve poznává a tvoří si o ní svoji ideu. Pokud se mu to podaří a idea odpovídá dané věci, je pravda v rozumu. Tomáš tedy rozlišuje „pravdu věci“ a „pravdu rozumu“.

V jakém smyslu je pravdivý Bůh (čl. 5)? Je v něm „pravda věci“, nebo „pravda rozumu“? Nedá se porovnávat s žádnou ideou Boha, která by tu

byla už před ním. Ani nemůžeme říct, že pravdivě poznává to, co už tu bylo před jeho poznáním. A přesto je Bůh Pravda sama. On je zdroj všeho bytí, a tedy i pravdy. Je v něm v nejvyšší míře jak „pravda věcí“ – Otec se totiž pravdivě zrcadlí v Synu; tak „pravda rozumu“: svým poznáním (moudrostí) tvoří vše, co je. Jeho poznání dává všemu bytí.

Pravda je tedy analogický pojem. Nachází se především v Bohu jako ve Zdroji. Celá a neporušená se odráží v Božím Synu, Slovu, v Kristu. On je *pravda*, a také nám ukazuje *cestu* k pravdě, což je věčný život. Dále je pravda ve věcech, které vycházejí z Božího rozumu. To už ale není pravda celá, ale pouze její různé odlesky. Nejdokonalejším odleskem, přesněji řečeno obrazem a podobou Boží moudrosti, je člověk. Je stvořen tak, že může nejen pravdu věcí (potažmo pravdu Boží) chápat, ale dokonce sám rozumem vytvářet další jsoucí a pravdivé světy. Tady už ale začíná problém. Hříchem v nás byl porušen obraz Boží. Nejsme už pravdivá „věc“ Boží. A z této nepravdy také vychází porušené poznávání a ještě porušenější vytváření idejí. Naše chápání selhává, je neúplné a mylné. Svým rozumem tvoříme věci roztodivné. O již existujících věcech si vytváříme falešné ideje, a podle nich pak soudíme „pravdu věcí“, místo abychom ji porovnávali s Božími idejemi. Je tu navíc nebezpečí, že pravda věcí samých je oslabena („i tvorstvo sténá...“ Řím 8, 22). Když ji pak chceme předávat jiným, musíme počítat se stejnými

Foto: Flickr, Lawrence OP (CC BY-NC 2.0)

slabostmi na straně příjemce. Jakkoli je tedy pravda u Boha jediná a věčná a neměnná, než se dostane do mysli člověka, podléhá mnohému roztržštění (čl. 6, 7, 8) a navíc je oslabena hříchem.

Naštěstí tento chmurný scénář protíná světlo Ducha svatého. On je schopen přes všechna tato úskalí předat neporušenou pravdu od Boha až k uchu a srdci těch, kteří jsou ochotni ji přijmout. To ale neznamená, že jako mávnutím proutku odstraní všechny naše dysfunkce. Dokáže je přemostit, ale zároveň nám dává dary, které nám pomáhají obnovit ztracený řád poznání.

Možná se to jeví jako nezáživné mudrování, ale nevyjasněnost v principech často vede k nejasným postupům v praxi, v našem případě i v apoštolátu. Často se víc soustředíme na to, jakými metodami musíme poznanou pravdu „natlačit“ svým bližním, než jaká je pravda sama o sobě. Není na škodu si připomenout, že dominikánská *Veritas* musí urazit dlouhou cestu od Boha a jeho Slova až k nám a našim posluchačům. Na všech zastávkách je nutno znovu pokorně ověřovat, zda se neodchýlila od svého jediného a věčného Zdroje, zda nebyla cestou příliš oslabena, nebo naopak zatížena nepotřebným haraburdím. Jenom čistá a věrná pravda, bez různých -ismů a „lidských nálezků“ bude dost silná a přitažlivá pro ty, ke kterým jsme posláni.

Eva Imelda Fuchsová

Pozn.

¹ Totéž platí i o ostatních „transcendentálních pojmech“, které se mohou vypovídat o každém jsoucnu (jsoucí, pravdivé, dobré, jedno, něco, věc, krásné). Vždy je to nějaký aspekt jsoucnu, který tímto pojmem zdůrazňujeme. Transcendentálními pojmy je nazýváme proto, že překračují všechny rody jsoucnu a platí bez rozdílu o všem, co je. Možná se v některém z dalších čísel *OPuscula* k tomuto tématu vrátíme.

² Mohli bychom namítnout, že tedy zdaleka ne všechno, co je, je nutně pravdivé! Odpověď zní, že tento nedostatek pravdy znamená vlastně nedostatek v bytí. Nepravda je „vlastnost“ nejsoucnu (STh I, q. 17, a. 1).

Bez světla Ducha nevíme, jak řídit svůj život. Sám Pavel to říká: vidím dobro, ale konám zlo, které nechci. Duchovní inteligence je nezbytná pro nového člověka a nový život. Nedostatek duchovní inteligence vede ke všem nepořádkům, protože nevidíme jasně. Osobně mě zaslepenost vnitřně děsí více než teroristé. Cítím, že ve mně jsou věci, které nevidím a jež si uvědomuji jen skrze jejich působení na druhé. Stále v modlitbě prosím o to, abych viděl jasně. Vidět jasně sebe sama je součástí boje o nového člověka. (Pierre Claverie OP)

Známe objektivní pravdu?

„Dogmatismus“ – tak se označuje přístup katolické církve, který moderní svět prostě nemůže strávit. Jakým právem se odvažujeme tvrdit, že máme poznání, skutečné poznání, dokonce jisté poznání objektivní skutečnosti, že to není jen náš názor nebo víra? Jak můžeme říkat, že se takové poznání týká jakékoli objektivní reality, víceméně i Boha?

Ocituji důležitou pasáž, ve které svatý Tomáš používá odborný termín „inteligibilní obraz“ (*species intelligibilis*). Tímto termínem nemyslí skutečnou přirozenost skutečné věci, jak reálně je, ale pojem nebo podobu této přirozenosti v našem rozumu. Otázka zní: poznáváme skutečné věci, nebo jen svoje vlastní pojmy? Můžeme s jistotou poznat skutečnou přirozenost věcí, nebo jen naše vlastní ideje daných věcí?

Subjektivismus současné doby vyvrací svatý Tomáš celkem jednoduše:

Někteří tvrdili, že naše poznávací schopnosti nepoznávají nic jiného než jim vtištěný otisk; tak smysl poznává pouze otisk vtištěný do jeho smyslového orgánu. Podobně rozum nezná nic než to, co je do něj vtištěno, totiž přijatý inteligibilní obraz. Takže tento obraz je to, co nahlíží.

Ale tato domněnka je zjevně nesprávná z dvojího důvodu. Zaprvé proto, že vědy se zabývají tím, co poznáváme. Kdyby tedy to, co poznáváme, byly pouze inteligibilní obrazy v duši, pak by z toho plynulo, že žádná z věd by nepojednávala o věcech vnějších vůči duši (což znamená, že by všechny vědy spadaly pod psychologii)... Za druhé proto, že by to vedlo k omylu starých (sofistů), že „vše, co se jeví, je pravdivé“; a tak by i protikladná tvrzení mohla být současně pravdivá... (STh I, q. 85, a. 2).

Z pohledu logiků mají tyto dva Tomášovy důkazy charakter „dovedení ad absurdum“: jestli je tato subjektivistická a skeptická teorie pravdivá, přivádí nás k absurdním závěrům. Bohužel moderní mysl už nepovažuje za absurdní redukovat všechny vědy na psychologii, nebo říct, že pravda není nic

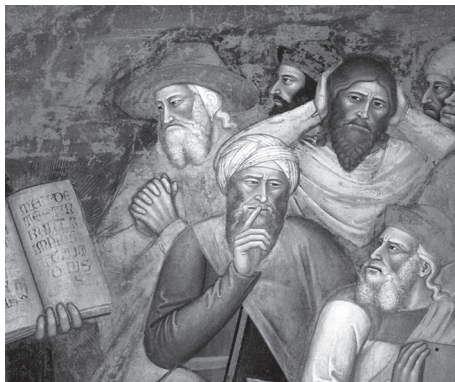

Foto: Wikimedia Commons

Foto: Wikimedia Commons

jiného než to, co se ti jeví jako pravdivé; dokonce ani to, že dvě odporující si věty jsou obě pravdivé. Pravda je totiž v moderním pojetí totéž co „názor“, to, co nazřu.

Tato filosofie je mimořádně užitečná pro dvě skupiny osob: pro obchodníky a pro demony.

Pokud všechno, co poznáváme, jsou jen naše vlastní pojmy, jsme jako vězni v jeskyni, kteří koukají na obrazy na zdi. (Přijde vám to povědomé?) Nebo jako lidi, kteří sledují jen televizi a média, nikoli skutečný svět. (Přijde vám to úděsně povědomé?) Pokud je veškeré naše poznání jen „situace naší mysli“, pak nám nezbuďte, než věřit sami v sebe, doufat

sami v sebe, milovat sami sebe, modlit se sami k sobě, poslouchat sami sebe a svou spásu svěřit sami sobě. To je perfektní definice filosofie pekla.

Filosofie je důležitá, protože skutečně špatná filosofie, jako třeba subjektivismus, může ohrozit naši spásu.

*Peter Kreeft, Practical theology,
Ignatius press, San Francisco 2014, s. 46,
přeložila SM. Krista Chládková OP a SM. Martina Štěpinová OP,
redakčně upraveno, kráceno.*

Jen Ježíš nás může vést po stezkách živého Boha: sami o sobě se můžeme držet jen „moudrosti Řeků“, proti které svatý Pavel staví „bláznovství kříže“. Náš život získává chuť a plodnost, když se odváží riskovat toto jedinečné bláznovství, které s radostnou odvahou prostupuje evangelium. Je to síla samotného božského Ducha, která jediná nás může strhnout k tomuto kroku. Proto je životně důležité otevřít se Duchu. A o to jde v modlitbě. Modlete se bez ustání! Chopte se sebemenší příležitosti, abyste otevřeli své dveře, svá srdce, své ruce, nechali Ježíši čas, aby ve vás nakreslil svou tvář, proměnil vaši inteligenci podle měřítek Božího království, jehož chartu vám dal v blahoslavenstvích. (Pierre Claverie OP)

Svatá Markéta z Città di Castello

Markéta se narodila kolem roku 1287 na hradě Metola, v Massa Trabaria (na hranicích mezi Umbrií a italským regionem Marche), nedaleko Mercatello del Metauro, na územích patřících církvi.

Její otec Parisio byl pánem hradu a říkali mu „cattano“ (kapitán), což byl titul, který náležel již jeho předchůdcům; její matka se jmenovala Emilia. Dítě se ale narodilo slepé a deformované, a její urození a bohatí rodiče neunesli tuto potupu. Otec tedy zamkl svou dceru do cely hradního kostela, aby „hanba“ zůstala skryta před očima světa. Děvče přijalo toto rozhodnutí bez vzpoury a zůstalo v klidu. Markéta strávila své rané dětství o samotě, věnovala se modlitbě a rozjímání, ve společenství s Bohem, v hlubokém tichu a vnitřním pokoji.

Poté, co kvůli vojenským otřesům v regionu krátce pobývala na hradě u řeky Metauro, ji rodiče vzali do Città di Castello, ke hrobu jistého Jakuba († 1292), laického františkánského mnicha, který nedávno zemřel v pověsti svatosti. Doufali, že bude moci uzdravit jejich dceru, ale dlouho očekávaný zázrak se nestal. „Zklamání tímto pokusem,“ vypráví životopisec 14. století, „opustili ji v Città di Castello, bez soucitu, samotnou, bez zajištění, trpící nedostatkem jakékoliv lidské pomoci.“

Po určitý čas se bezmocná dívka toulala, prosila o chléb. Potom našla útočiště v malém městském klášteře svaté Markéty. Zde pobyla pouze

Foto: Wikimedia Commons, Science Museum Group (CC BY 4.0)

krátce, protože přísný asketický způsob jejího života a její připomínky probudily nenávisť řeholních sester. Sestry nebyly schopné vyrovnat se jejímu nedostížnému příkladu, a proto ji z kláštera s nadávkami a urážkami vyhnaly. Po této mnohonásobné zradě se Markéty nakonec ujal velmi zbožný manželský pár, Venturino a Grigia, který pro ni vyhradil malou místnost v horním patře svého domu, tak aby se Markéta mohla svobodně věnovat modlitbě a kontemplaci. Markéta odplatila velkorysost svých adoptivních rodičů tak, že vložila své výjimečné charisma do jejich služby a do služby jejich příbuzným a známým. Věnovala se formaci a křesťanské výchově dětí svých dobrodinců, byla jemným a opravdovým průvodcem mnoha lidem, kteří se na ni obrátili pro radu a útěchu, a více než jedenkrát ochránila své přátele před vážným nebezpečím. Také se starala o chudé a ubohé ve městě. Navzdory své slepotě a zmrzačení dokázala být soucitnou sestrou všem ubohým.

V domě svých adoptivních rodičů strávila dívka zbytek svého krátkého a prostého života. Svůj čas rozdělila mezi modlitbu, kontemplativní život a činnou lásku k bližním. Postila se v každé době, zřídka spala, a když si zdřímla, ležela na podlaze, a nikdy na posteli. Sdílením utrpení Ježíše cítila se Markéta svázána se svým nebeským Ženicem, ztotožnila se s ním a tento život ve spojení s ním jí dodával nevýslovnou jistotu a radost. Poté, co si oblékla kající oděv bratří kazatelů, docházela každý den do jejich kostela, kde se denně zpovídala a podílela se s velkou oddaností na slavení Eucharistie. Během mše často mívala nádherná vytržení.

Když se její nemoc zhoršila, zavolala bratry, aby přijala svátost nemocných, vzdala Bohu díky a zemřela v dokonalém vnitřním pokoji dne 13. dubna 1320 ve věku 33 let. Od roku 1424 je její tělo uloženo v kostele sv. Dominika v Città di Castello. Její kult potvrdil 6. dubna 1675 papež Klement X.

Pravdu nikdo nevlastní, všichni ji hledáme. Samozřejmě existují objektivní pravdy, ale ty nás všechny přesahují. A dosáhneme jich jedině dlouhým putováním a opakovaným skládáním této pravdy, kousek po kousku, jak je nasbíráme v jiných kulturách, v jiném druhu lidství, v tom, co také druzí získali, co sami našli na vlastní cestě za pravdou. Jsem věřící člověk, věřím, že existuje jeden Bůh, ale netvrdím, že tohoto Boha vlastním, ani skrze Ježíše, který mi ho zjevil, ani skrze dogmata své víry. Boha nikdo nevlastní. Pravdu nikdo nevlastní a já potřebuji pravdu druhých. (Pierre Claverie OP)

Růženec jako hradba proti bludům

Buduje pevnou hradbu kol jeho věrných, od zlého je chrání
(srov. Žl 33)

Foto: Wikimedia Commons

Mnozí teologové a církevní historikové stále diskutují o dějinných okolnostech, které daly vznik růženci. Ať to bylo tak nebo onak, pro nás je důležité, že dominikánský řád je s růžencem pevně spojen. Možná byl svatý Dominik skutečně mezi prvními, kdo se modlil růženec jako formu meditativní modlitby a jako první nahlédl užitek, který přináší spojení Zdravasů s tajemstvími Kristova života.

Od 11. století se v Evropě šířily gnostické nauky. Jejich základem (velmi zjednodušeně řečeno) bylo přesvědčení, že dobré je jen to, co je duchovní, zatímco všechno materiální je špatné. Tudíž je špatné i samo tělo. Lidské duše jsou v tělech uvězněny a spása spočívá ve vysvobození z vězení těla. Právě tyto nauky byly základem albigenské hereze.

Výsledky Dominikova kázání proti albigánským byly sice dobré, ale k vymýcení zhoubného učení – a jeho společenských následků – by to nestačilo. Bylo potřeba pozvednout zbraně. Podle legendy se Dominik odebral do lesů blízko Toulouse, aby prosil Boha o radu, jak postupovat dál. Po třech dnech modliteb a postu se mu zjevili tři andělé v ohnivém prstenci

a po nich Panna Maria, která mu zjevila, že jedinou účinnou zbraní proti nepřátelům je její žaltář.

Samotná modlitba mariánského žaltáře zřejmě byla tou dobou již známa,¹ a Dominik tedy snad věděl, co po něm Panna Maria žádá. Mariánský žaltář se vyvinul z modlitby 150 Otčenášů, které se modlili laičtí bratři místo žalmů, protože se neúčastnili modliteb v chóru. Obměnou byla modlitba 150 Zdrávasů, které byly po deseti přerušovány modlitbou Otčenáše. K odpočítávání Otčenášů nebo Zdrávasů se používaly modlitební korálky. Nebyla to ani meditace, ani kázání. A právě v tom možná tkví Dominikův přínos: ve spojení andělského pozdravení s událostmi Kristova života, které přímo odporují albigenské herezi. Tak se stal růženec rozjímáním a kázáním o Kristově vtělení a narození, o jeho utrpení a smrti a o triumfálním vítězství lidské přirozenosti (včetně těla) nad smrtí a nicotou.

V roce 1213 se shromáždily katolické šiky pod vedením hraběte Šimona z Montfortu u Muretu, městečka poblíž Toulouse, aby se utkaly s albigenskými, jejichž důraz na čiré duchovno bez tělesnosti ničil společenský řád, morálku a nakonec i lidské duše. Katolíci byli samozřejmě odhodláni bojovat za Krista vtěleného, umučeného, zmrtvýchvstalého. Albigenští si byli díky své početní převaze jisti vítězstvím a tak noc před bitvou strávili hodováním a pitím. Katolíci se připravovali modlitbou růžence a přijetím svátostí. Této bitvy byl (nemáme o tom historicky věrohodné zprávy, zmiňují se o tom až mladší prameny) přítomen i svatý Dominik, ale nepozvedl jinou zbraň než růženec. Když hrabě vyrazil do boje, odebral se prý Dominik do kostela v Muretu, aby se modlil růženec. Šimon z Montfortu překvapivě rychle rozdrtil nepřátelskou armádu a vyhlásil vládu Krista a Panny Marie v toulouském panství. Katolíci připisovali vítězství nad toulouskými jednoznačně růženci. Ačkoli ani po této porážce albigenská sekta nezanikla, její územní rozmach byl podlomen a již nikdy se netěšila takové přízni jako před bitvou u Muretu.

Jak řekl papež Lev XIII.: „Díky tomuto novému způsobu modlitby... se (do Francie) vrátila zbožnost, víra a jednota, kdežto nápady heretiků se rozpadly v prach.“

Neustále bojujeme proti herezím toho či onoho druhu a růženec je stále aktuální zbraní, jak vítězit v bitvě dobra nad zlem a pravdy nad klamem. Tenkrát to byly gnostické hereze, dnes zase převládají ty agnostické. Možná právě proto Duch svatý ponoukl svatého papeže Jana Pavla II., aby vyhlásil nová růžencová tajemství – tajemství světla, která mají naopak bojovat proti temnotě materialistického světa vzpouzejícího se proti nadvládě Ducha.

Počet Zdrávasů nám vzrostl na dvě stě. Znepokojivé na tom je to, že už nekoresponduje s počtem žalmů Davidova žaltáře, ve kterých se oznamuje a oslavuje vítězství Hospodina nad nepřáteli. Dobrá zpráva je ta, že se

hradba „kol jeho věrných“ poněkud rozšířila, vejdou se do ní i další věrní, ohrožení tentokrát materialismem a pelagiánstvím našich dní.

Tento obraz růžence jako hradby proti bludům, který má svůj původ u samotného zakladatele našeho řádu, vyzývá k intenzivnímu stavebnímu úsilí: kdo může, ať staví hradbu ze Zdrávasů vcelku. Kdo nemůže, ať se spojí v úsilí s dalšími staviteli, aby pevná hradba rostla bez prodlev, děr a slabých míst. Díky Bohu, že nám skrze svatého Dominika ukázal, jak na to. Hlavním stratégem v boji proti zlu však zůstává Panna Maria.

Eva Imelda Fuchsová

Pozn.

¹ Nejstarší dochovaný pramen prokazatelně dosvědčující modlitbu mariánského žaltáře je ze 30. či 40. let 12. století.

Pohádka o meluzíně

Angelik Zdeněk Mička, Jitka Hosanna Štěpánková

Ilustrace Česlava Talafantová

Jablonné v Podještědí: Klášter dominikánů, 2021. Předběžná cena 70 Kč.

Útlá, ale hutná knížka s krásnými a živými ilustracemi dominikánské sestry Česlavy vypráví příběh o narození Ježíše Krista z pohledu neobvyklého svědka – větru. Meluzína bydlela v chladných libanonských horách, ale snášela se dolů, kde škodolibě profukovala a studila. Byla překvapená reakcí pána a jeho mladické paní, kteří na ni tak jako ostatní lidé neláteřili. Provázela je až do jeskyně, tam se stala svědkem mimořádného narození dítěte a zpěvu jeho mladé ma-

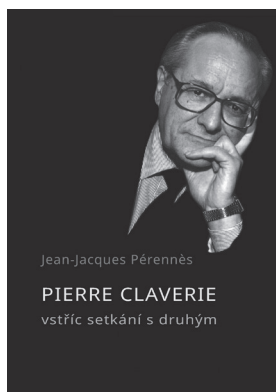
minky. To ji zcela proměnilo. Naplnila ji láska, co nešíří mráz, ale teplo. Svůj příběh předala palmě, v níž se usídlila. Z palmových ořechů se vyrábí hudební nástroj meluzína, který jako meluzína zpívá. Kniha je vhodná pro mladší čtenáře, se zájmem si ji mohou přečíst i dospělí.

Z nabídky nakladatelství Krystal OP

Jean-Jacques Pérennès OP: Pierre Claverie. Vstříc setkání s druhým

Život, který byl obětován, darován za druhé, má v sobě určité tajemství. Takový byl i život Pierra Claverieho OP, dominikána a biskupa v alžírském Oranu, a tato kniha nám umožňuje do jeho tajemství nahlédnout. Pierre Claverie zasvětil svůj život Alžírsku a Alžířanům, uprostřed této země zkoušené nenávistí, násilím a utrpením se stal svědkem naděje, která se opírá o důvěru, že v Bohu můžeme dosáhnout usmíření a pokoje. Jádrem jeho mise bylo přátelství, které může vyrůst pouze z upřímné touhy poznat druhého, naslouchat mu, umožnit jeho existenci... být tu pro něj, dokonce za něj dát svůj život. A hlavním prostředkem jeho poslání se stal dialog, který se nebojí druhého, respektuje ho a který může být skutečný jedině tehdy, zůstává-li věrný pravdě.

brož., 284 s., 345 Kč

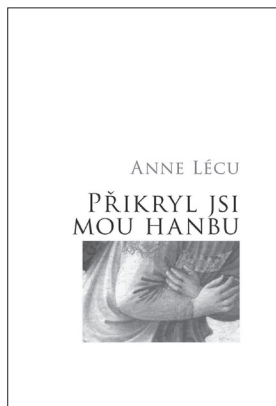

Anne Lécu OP: Přikryl jsi mou hanbu

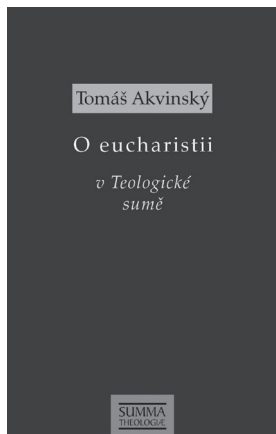
Člověka po pádu dusí hanba, padá pod ní, skrývá se, pohrdá sebou. Ale Bůh se nestydí za člověka, kterého stvořil. Naopak, obnovuje ho a nabízí mu oděv, kterým by zakryl svou nahotu. Nejprve je to oděv ze zvířecí kůže, oděv zástupné oběti. Oděvy dalších biblických postav ukazují, s jakou láskou Bůh člověka zahaluje do svého milosrdenství. Nakonec nám zanechává bílou tuniku, tkanou odshora až dolů, beze švů. Obraz znovudosažené integrity člověka a jednoty celého lidstva, zářící oděv milosti a slávy.

Autorka, sestra dominikánka, vězeňská lékařka, nás nutí zrevidovat soudy o sobě i o druhých, svobodně se nadechnout a žít v důvěře v Boží milosrdenství.

brož., 120 s., 155 Kč

Tomáš Akvinský: O eucharistii v Teologické sumě

Traktát o svátosti eucharistie je posledním úplným traktátem Teologické sumy (STh III, q. 73–83). Tomáš se v něm nejprve zabývá eucharistií jakožto svátostí. Ptá se, jakým způsobem se obecný pojem svátosti vztahuje právě na eucharistii a jaká je její materie a forma. V této části probírá otázky týkající se svátostné proměny, způsobu, jímž je Kristus pod svátostnými způsoby přítomen, a akcidentů, totiž vnější podoby chleba a vína, u nichž při konsekraci k žádné zjevné změně nedochází. Dále pojednává o účincích eucharistie v řádu milosti, o těch, kdo eucharistii přijímají a kdo ji vysluhují, a nakonec rozebírá liturgické obřady, jimiž se eucharistie slaví.

Překlad, úvodní studie a poznámky Benedikt Mohelník OP.

brož., 328 s., 390 Kč

Humbert z Romans: Dopis o třech základních řeholních slibech

Humbert z Romans († 1277), pátý magistr Řádu kazatelů, ve svém okružním listu adresovaném celému řádu rozebírá tři řeholní sliby, poslušnost, chudobu a čistotu, a s nimi spojené ctnosti, pokoru a trpělivost. Jeho cílem je povzbudit bratry v jejich povolání kazatelů Slova a připomenout jim základy řeholního života a dominikánské spirituality. Humbertův pohled je realistický, nepřehlíží lidskou omezenost, slabost a hřích, ani nezastírá náročnost kazatelského povolání. Zároveň je však plný naděje a důvěry, neboť ví, že člověk ve svém úsilí nezůstává bez pomoci a je schopen obstát v síle Boží milosti.

Z latinského originálu přeložil a poznámkami opatřil Efrem Jindráček OP. Předmluvu k českému vydání napsal Bruno Cadore OP, 87. magistr Řádu kazatelů.

brož., 76 s., cca 100 Kč

<https://krystal.op.cz>
facebook.com/KrystalOp

Co by vás ještě mohlo zajímat:

- rozhovor s fr. Hyacintem Ullmanem OP na Radiu Wave | <https://wave.rozhlas.cz/knez-otec-hyacint-je-tezke-sledovat-kamarady-jak-maji-svatby-deti-a-ty-dotoho-8480559>
 - dominikánský blog | <https://op.cz/blog/>
 - záznam přednášek stálého studia | O čem bys kázal | Svatojilské rekollece https://www.youtube.com/channel/UCXgghtPJapWwLM_r6zKJXOw
 - cyklus olomouckých dominikánů „Boží Slovo však spoutáno není...!“ <https://www.youtube.com/channel/UCFhR5Lpg6ukDbTQhOP7flaQ>
 - Dominikánská 8 – informace o programech, záznamy akcí <http://www.dominikanska8.cz/>
<https://www.youtube.com/channel/UCsfffFbYumKjs71MwYZ52BQ>
<https://soundcloud.com/dominikanska8>
 - blog sestry Růženy OP z Lysolají | <https://monialesopcz.blogspot.com/>
 - novinky našeho knihkupectví Oliva | <http://www.oliva.op.cz/>
 - záznamy z knižních salónů nakladatelství Krystal OP <https://krystal.op.cz/poslechnete-si/>
-

OPusculum

Časopis české dominikánské rodiny

Vydává Kazatelské středisko České dominikánské provincie

Redakce

e-mail: opusculum@op.cz

Fr. Gabriel Malich OP (gabriel@op.cz)

S. Marie Pitterová OP (monialesop@volny.cz)

SM. Guzmána Valentová OP (guzmana@dominikanka.cz)

Lenka Bernadetta Nezbedová (Nezlenka@seznam.cz)

Jiří Reginald Machačík (machacik@volny.cz)

Jan Jáchym Beneš (jachym@op.cz)

Fotografie na obálce:

1. s. | Andrea di Bonaiuto: Via veritas, detail. Foto: Wikipedia, Sailko (CC BY 3.0)

2. s. | Rajská OP zahrada. Foto: SM. Roberta Ševčíková OP

Kvazi-on-line setkání Kazatelského střediska. Foto: fr. Hyacint OP

3. s. | Ve společenství svatých. Foto: Sestry dominikánky

Bankovní spojení pro dary: č. účtu: 268154211/0300 v.s.: 290

Uzávěrka příštího čísla: 15. 7. 2021

<http://opusculum.op.cz>

LETNÍ DOMINIKÁNSKÝ TÁBOR 2021

Pro chlapce a děvčata od 7 do 17 let

Kde: U sester dominikánek v Bojkovicích

Kdy: Od 31. července do 7. srpna 2021

Kontakt: S. Roberta OP, roberta@dominikanka.cz, tel. 731 203 817

Z obsahu

Bojovník pravdy, svatý Dominik

Pierre Claverie OP – otevřenost pravdě

Fr. Timothy Radcliffe OP: Umění rozhovoru

Hledání pravdy u Tomáše Akvinského

Svatá Markéta z Città di Castello

Růženec jako hradba proti bludům

<http://opusculum.op.cz>

Adresa redakce:

OPusculum

Klášter dominikánů Olomouc

Slovenská 14, 779 00 Olomouc 2

e-mail: opusculum@op.cz

Výtisk zdarma. Distribuce za cenu poštovního a balného. Objednávky na adrese redakce.